

МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАУКОВИЙ ВІСНИК
МІЖНАРОДНОГО
ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Серія:
ФІЛОЛОГІЯ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Випуск 62

Том 3

Видавничий дім
«Гельветика»
2023

*Павельєва А. К.,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри германської філології та перекладу
Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»*

*Єщенко І. Р., Єщенко К. Р.,
студентки факультету філології, психології та педагогіки
Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»*

СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ В КОНТЕКСТІ МОЛОДІЖНИХ СЕРІАЛІВ

Анотація. Переклад фільмів відіграє важливу роль у подоланні мовних та культурних бар'єрів між різними культурами. У дослідженні проаналізовано способи перекладу лексичних одиниць у молодіжних серіалах, зокрема вибору відповідних мовних одиниць, зробленому перекладачами для того, щоб задовольнити цільову аудиторію. Досліджуючи лексичні елементи, використані в процесі перекладу, автори дослідження констатують стратегії, застосовані для збереження значення, тональності та культурного контексту оригіналу. У роботі розглядається низка молодіжних серіалів, обраних з огляду на їхню популярність та актуальність серед цільової аудиторії. Шляхом порівняльного аналізу було виявлено та класифіковано різні лексичні особливості, використані в процесі перекладу. Ці особливості включають ідіоматичні вирази, культурні референції та гру слів, полісемію тощо. Крім того, у дослідженні були зазначені фактори, яких потрібно дотримуватися для досягнення гідного та правильного кіноперекладу. Аналіз перекладу лексичних одиниць дає цінну інформацію про роль перекладача в адаптації оригінального змісту зі збереженням гумору, іронії та культурних нюансів. Дослідження також підкреслює важливість урахування мовних уподобань та культурного фону цільової аудиторії при перекладі контенту, орієнтованого на молодіжну аудиторію. Молодіжні серіали є популярним жанром, який охоплює значну аудиторію та має свої унікальні особливості у використанні лексичних засобів. Переклад лексичних одиниць у кіноперекладі дозволяє виявити та проаналізувати специфіку використання слів, виразів, які можуть мати важливе значення для розуміння контексту та передачі ідей, настрою та емоцій персонажів. Також, дослідження мовних особливостей кіноперекладу може допомогти виявити проблеми, з якими зіштовхуються перекладачі під час вибору еквівалентних слів та виразів, а також знайти нові підходи до їх перекладу. Результати нашого аналізу спрямовані на заповнення прогалів в знаннях щодо перекладу лексичних одиниць у контексті молодіжних серіалів, що в кінцевому підсумку підвищить якість та вплив перекладеного контенту на молодіжну аудиторію.

Ключові слова: кінопереклад, іронія, полісемія, молодіжні серіали, фразеологізми, власні назви, методи перекладу.

Постановка проблеми. Переклад лексичних одиниць у кіно, особливо в контексті молодіжних серіалів, становить значні труднощі для перекладачів. Лінгвістичний вибір, зроблений при перекладі ідіоматичних виразів, культурних референцій та гри слів, значною мірою впливає на загальний вплив та сприйняття контенту цільовою аудиторією. Проте бракує комплексних досліджень, які б зосереджувалися на аналізі перекладу цих лексичних елементів та стратегіях, що застосовуються для їхнього ефективного перекладу в контексті молодіжних серіалів.

Тому метою цього дослідження є аналіз перекладу лексичних одиниць кіноперекладу на прикладі молодіжних серіалів. Дослідження зосереджується на виявленні та аналізі особливостей використання слів та виразів у перекладі, а також на оцінці їх ефективності у передачі сенсу та емоцій оригінального тексту українською мовою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В Україні існує певна кількість наукових праць, що стосуються різних методологічних, технічних та лінгвістичних проблем, пов'язаних з перекладом фільмів (А. Безверхня, Ю. Кривонос, А. Кулікова, О. Мазур, Н. Скоромислова, М. Снеткова), зокрема науковці Н. Бідасюк та І. Кучман розглядають складності синхронного перекладу медіа, а А. Кулікова зосереджується на перевагах та недоліках кіноперекладу тощо.

Наразі дослідники більш ґрунтовно підходять до проблеми кіноперекладу, зокрема Т. Калішак, І. Кучман теоретично об-

ґрунтують поняття «кінопереклад», аналізують його основні характеристики та розглядають різні аспекти цього явища, Н. Матківська зосереджується на методиках дослідження телеперекладу, А. Мельник відзначає наявність аудіовізуального перекладу та намагається встановити відмінність між поняттями «аудіовізуальний переклад» і «кінопереклад».

Виклад основного матеріалу. Кінопереклад є невід'ємною частиною сучасної культури, яка набула особливої популярності завдяки широкому доступу до медіа та зростанню зацікавленості глядачів у різних країнах до іноземних фільмів і серіалів. Однак, кінопереклад іншими мовами вимагає не лише знання мови оригіналу, але й врахування лексичних особливостей, які можуть впливати на сприйняття та розуміння аудіовізуального тексту [1]. Зазначимо, що існує різниця між ключовими поняттями цієї теми, а саме: кінопереклад, аудіовізуальний переклад та дубляж.

Різниця між кіноперекладом, аудіовізуальним перекладом і дубляжем полягає в специфічних методах і підходах, які використовуються для передачі оригінального змісту іншою мовою [2].

Кінопереклад – це процес передачі діалогів, сюжету та інших текстових елементів фільму іншою мовою зі збереженням оригінального змісту та культурних нюансів. Він включає переклад сценарію та його адаптацію до візуального ряду, хронометражу та рухів губ акторів на екрані [2].

Натомість, аудіовізуальний переклад охоплює ширший спектр перекладацьких технік, що використовуються в аудіо-

візуальних засобах масової інформації, зокрема фільмах, серіалах, документальних фільмах і рекламі. Передбачається переклад не лише діалогів, але й будь-якого екранного тексту, субтитрів, титрів та інших візуальних елементів [3].

Водночас дубляж – це особливий вид аудіовізуального перекладу, при якому оригінальний діалог замінюється перекладеною версією мовою перекладу. Дубляж передбачає запис нових голосів і їх синхронізації з рухами губ акторів на екрані. Його зазвичай використовують у країнах, де іноземні фільми або серіали демонструються глядачам, які не розуміють мови оригіналу [3].

Кінопереклад зосереджений на адаптації текстових елементів фільму, аудіовізуальний переклад розширює сферу застосування, включаючи всі візуальні та текстові елементи, а дубляж передбачає заміну оригінального діалогу на перекладену версію. Кожна з цих технік вимагає різних навичок і підходів, щоб забезпечити точну і культурно відповідну демонстрацію вихідного контенту мовою перекладу.

Т. Томашкевич виділяє такі найпоширеніші методи перекладу серіалів [4]:

– Дослівний переклад – метод фокусується на перекладі слів і фраз якомога ближче до їх еквівалентів у цільовій мові, без урахування культурних або ідіоматичних відмінностей.

– Вільний переклад – наголошує на передачі сенсу вихідного тексту, а не на суворому дотриманні слів оригіналу. Він забезпечує більшу гнучкість і творчий підхід до процесу перекладу.

– Транслітерація – передбачає передачу звуків і символів однієї мови за допомогою системи письма іншої мови. Цей метод часто використовується при перекладі імен або термінів, які не мають прямих еквівалентів у мові реципієнта.

– Адаптація – це процес пристосування перекладу до культурних, мовних і регіональних особливостей цільової аудиторії. Він передбачає зміну таких елементів, як дати, валюти, одиниці виміру та культурні посилання, щоб зробити їх більш релевантними та зрозумілими для цільової аудиторії.

– Опущення – перекладач може опустити або проігнорувати термін, який стосується конкретного культурного середовища вихідної мови.

– Запозичення – це метод перекладу, який передбачає пряме включення слова або словосполучення з мови оригіналу в мову перекладу. Зазвичай це робиться тоді, коли в мові перекладу немає відповідного еквівалента, або коли запозичений термін має особливе культурне чи контекстуальне значення.

– Еквівалентний – це метод, коли перекладач прагне знайти подібний або відповідний термін у мові перекладу, який передає те саме значення або поняття, що й у мові оригіналу. Цей метод фокусується на збереженні семантичної еквівалентності між вихідним і цільовим текстами, враховуючи мовні та культурні відмінності.

– Заміна – це метод перекладу, при якому слово або словосполучення мови оригіналу замінюється іншим словом або словосполученням мови перекладу, яке передає схоже значення. Цей метод використовується, коли немає прямого еквівалента в цільовій мові або коли перекладач хоче висловити ту саму ідею, використовуючи різні слова. Заміна може бути зроблена з різних причин, таких як мовні обмеження, культурні відмінності або стилістичні уподобання. Мета – знайти відповідний еквівалент, який передає зміст вихідного тексту, забезпечуючи при цьому ясність і зв'язність у мові перекладу.

Під час аналізу, ми зосередились на способах перекладу фразеологічних одиниць, власних назв, полісемії та іронії.

Фразеологізми – це стійкі вирази в мові, які складаються з двох або більше слів зі специфічним значенням [5]. Вони є ві-

дображенням культури та ідіоматичної природи мови. У молодіжних телесеріалах ці фразеологізми відіграють значну роль у зображенні мови та стилю спілкування.

Особливістю використання фразеологізмів у таких телесеріалах є їхня частотність та неформальність [5]. Молоді персонажі часто використовують ці вирази для створення автентичної атмосфери. Ці одиниці можуть включати сленг, просторіччя та ідіоматичні вирази, які резонують з цільовою аудиторією.

Наведемо кілька прикладів фразеологізмів з серіалу «Ти», які були перекладені українською мовою способами, які були зазначені вище:

1. "Love is blind" – фраза, що використовується для опису того, як кохання може змусити людину не помічати недоліків або негативних рис.

Переклад: «Любов сліпа» – це *еквівалентне відтворення*, яке передає те саме значення та є поширеною ідіомою в українській мові.

2. "It's a small world" – фраза, яку використовують, щоб висловити здивування або збіг обставин при несподіваній зустрічі з кимось.

Переклад: «Світ тісний» – це *еквівалентний переклад*, який в українській мові передає те саме здивування або збіг обставин у звичній та ідіоматичній формі для українських глядачів.

3. "Keep your eyes peeled" – фраза, яка використовується для того, щоб порадити комусь бути уважним або пильним.

Переклад: «Тримай очі на маківці» – перекладач використав *дослівний метод* перекладу. В українській мові, ця фраза означає бути пильним або спостережливим.

4. "A wolf in sheep's clothing" – вираз вживається для опису людини, яка нібито здається доброзичливою, але насправді є брехливою, небезпечною або приховує злі наміри.

Переклад: «Вовк в овечій шкурі» – це *еквівалентний переклад*, який описує те саме метафоричне значення та є загальноновживаною фразою в українській мові.

Ці переклади мають на меті передати суть і значення оригінальних фразеологізмів, використовуючи при цьому ідіоматичні та загальнозрозумілі вирази в українській мові.

Переклад фразеологізмів у молодіжних телесеріалах може бути непростим завданням. Дослівний переклад може призвести до втрати значення або культурних конотацій. Перекладачі повинні знайти еквівалентні вирази, які передають суть оригінальної фрази, зберігаючи при цьому культурну релевантність для цільової аудиторії. Це вимагає глибокого розуміння як мови оригіналу, так і мови перекладу, а також культурних нюансів, пов'язаних з фразеологізмами.

Фразеологізми відіграють важливу роль у телесеріалах, оскільки відображають мову та стиль спілкування людей. Переклад цих одиниць вимагає глибокого розуміння як мови оригіналу, так і мови перекладу, а також культурних нюансів, пов'язаних з ними. Головне завдання – зберегти автентичність і достовірність діалогу, адаптувавши його до лінгвістичних і культурних особливостей мови перекладу.

Власні назви – це слова або фрази, які використовуються для ідентифікації конкретних осіб, місць, організацій, продуктів, брендів, інституцій, літературних творів тощо [6]. Використовуються для вказівки чогось конкретного. Назви людей, місць або брендів можуть бути унікальними і відрізняються від загальних понять у мові.

Приклади перекладу власних імен із серіалу «Емілі в Парижі»:

1. Emily Cooper – Емілі Купер (транслітерація без суттєвих змін);

2. Gabriel – Габріель (транслітерація без суттєвих змін);

3. Camille – Каміллє (транслітерація без суттєвих змін);

4. Antoine Lambert – Антуан Ламбер (транслітерація без суттєвих змін);

5. Julien – Жюльєн (транслітерація без суттєвих змін);

Натомість в інших випадках, перекладач застосував транслітерацію, але з незначною адаптацією:

1. Mathieu Cadault – Мат'є Кодо ;

2. Sylvie Grateau – Сільві Грато .

Наведені переклади базуються на транслітерації та адаптації імен до української фонетичної системи.

Інший приклад власної назви з серіалу «Тед Лассо»: Scones – Сконсі

Власну назву "scones" було *транслітеровано* українською як «сконсі», щоб зберегти оригінальну вимову та адаптувати її до українського алфавіту.

Приклади перекладу власних назв серіалу «Корона»:

1. Buckingham Palace – Букінгемський палац. В даному випадку, назва була просто *транслітерована* українською мовою, зберігаючи оригінальну форму.

2. Windsor Castle – Віндзорський замок. Тут також використано *транслітерацію*, але додано слово «замок» для пояснення.

3. Queen's Guard – Гвардія Королеви. У цьому випадку, назва була перекладена за допомогою *транслітерації*.

4. Downing Street – Даунінг-стріт. У цьому випадку, назва була *транслітерована*, разом зі збереженням оригінальної форми.

В серіалі «Хід королеви» було застосовано метод адаптації для власної назви: The Queen's Gambit – Хід королеви. У цьому випадку, назва *адаптована* українською мовою, зберігаючи основну ідею оригінальної назви.

Наведемо також інші приклади перекладу назв серіалів українською мовою :

1. "Riverdale" – «Рівердейл». У цьому прикладі власна назва "Riverdale" була просто транслітерована із англійської мови українською.

2. "Stranger Things" – «Дивні речі». У цьому випадку, власна назва "Stranger Things" була перекладена, за допомогою дослівного перекладу, що передає загальну ідею серіалу.

3. "The Vampire Diaries" – «Щоденники вампіра». Власна назва серіалу "The Vampire Diaries" була також перекладена, дослівним способом, яка передає жанр та основну ідею серіалу.

Полісемія – це явище в мові, коли одне слово має кілька різних значень чи лексичних відтінків [5]. У полісемічних словах кожне значення пов'язане між собою спільним елементом, але має різну інтерпретацію або контекст.

Наведемо кілька прикладів перекладу полісемії в телесеріалах:

1. Оригінальне речення: "I can't **stand** this heat anymore."

Переклад: «Я не можу більше **втримати** цю спеку».

Багатозначне слово "stand" переклали за допомогою *контекстуального методу*, вибравши відповідне значення, яке відповідає ситуації, тобто «терпіти» або «втримувати» в даному випадку.

2. Оригінальне речення: "She has a **sharp tongue**."

Переклад: «Вона **гостра на язик**».

Багатозначне словосполучення "a sharp tongue" було перекладено методом пошуку еквівалента зі збереженням буквального значення в українській мові.

3. Оригінальне речення: "**He broke my heart**."

ереклад: «Він **розбив моє серце**».

Багатозначне словосполучення "broke my heart" було перекладено методом *дослівного перекладу* зі збереженням переносного значення «емоційного болю» в українській мові.

4. Оригінальне речення: "They are playing **mind games** with each other."

Переклад: «Вони **маніпулюють** один одним».

У цьому прикладі було використано метод перекладу, що ґрунтується на *заміні*. Оригінальна фраза "mind games" була контекстуально замінена на українське слово «маніпулюють», що передає сенс ідеї того, що люди використовують психологічні хитрощі та стратегії, щоб впливати один на одного.

Ці приклади демонструють різні методи перекладу багатозначних виразів з метою передачі потрібного значення українською мовою.

Іронія – це риторичний прийом, коли висловлювання має протилежне значення до його прямого сенсу [5]. Цей протилежний контраст між тим, що сказано, і тим, що насправді має на увазі, створює ефект гумору, сарказму або гостроти.

Приклад іронії у серіалі «Друзі» та спосіб її перекладу:

Оригінальна ситуація:

Ross: "Oh, great! Another meeting. Just what I needed."

Monika: "Yeah, because we all know how much you love meetings."

Переклад:

Ross: «О, чудово! Ще одна зустріч. Саме те, що мені потрібно».

Моніка: «Так, бо ми всі знаємо, як ти обожнюєш зустрічі».

У цьому прикладі, Моніка використовує іронію, щоб підкреслити сарказм Росса. Перекладач використовує схожі засоби, щоб зберегти іронію та сарказм у вихідному матеріалі.

Приклади іронії в серіалі «Відьмак» та їхнє збереження в українському перекладі:

1. "Oh, being a Witcher is such easy and glamorous life!"

Переклад: "О, бути Відьмаком – це таке легке і розкішне життя!"

В українському перекладі збережено іронічну тональність за рахунок використання слів «легке» та «розкішне», щоб підкреслити протиріччя між твердженням та складною, небезпечною реальністю бути Відьмаком.

2. "Sure, let's trust the sorcerer who has betrayed us multiple times before."

Переклад: «Звичайно, давайте довіримося чаклу, який вже кілька разів нас зраджував».

Український переклад зберігає іронічний тон, використовуючи фразу «давайте довіримося чаклу», щоб підкреслити протиріччя між цим твердженням і попередніми зрадами, про які згадувалось раніше у серіалі.

У цих прикладах переклади українською мовою мають на меті передати іронічний тон і протиріччя між висловлюваннями та реальним змістом або ситуацією. У перекладах використано відповідну лексику, формулювання та тон, щоб донести іронію до україномовних глядачів.

Висновки. Щоб здійснити правильний кінопереклад перекладачі повинні враховувати культурний контекст як мови оригіналу, так і мови перекладу. Це включає в себе розуміння культурних посилань, ідіом, гумору та соціальних норм, щоб переконатися, що переклад резонує з цільовою аудиторією. Також дуже важливо зберегти лінгвістичну точність перекладу. Перекладачі повинні досконало володіти як мовою оригіналу, так і мовою перекладу, щоб точно передати зміст, нюанси та тонкощі оригінального діалогу. Переклад має забезпечувати відповідний тон і реєстр оригінального діалогу. Незалежно від того, чи є він офіційним або розмовним перекладач повинен відповідно адаптувати мову, щоб зберегти запланований вплив і стиль оригіналу. Крім того, переклад має бути адаптований до цільової аудиторії, враховуючи її вікову групу, культурне походження та рівень володіння мовою. У деяких випадках пере-

кладачам може знадобитися творча адаптація перекладу, щоб передати задум автора або культурні особливості, які не піддаються прямому перекладу. Це вимагає глибокого розуміння вихідного матеріалу та вміння знаходити еквівалентні вирази або поняття у цільовій мові. Урахування усіх цих факторів при передачі матеріалу іншою мовою забезпечить точний, культурно релевантний і цікавий перегляд серіалів для цієї цільової аудиторії.

Література:

1. Софієнко І. Становлення кіноперекладу в Україні. Мовні і концептуальні картини світу. 2014. Вип. 50(2). С. 401–405.
2. Кузенко Г. М. Кінопереклад як особливий вид художнього перекладу (на матеріалі англійської мови). Одеський лінгвістичний вісник: [наук.-практ. журнал]. Одеса, 2017. № 9. Т. 3. С. 70–74.
3. Шубенко Н. О. Аудіовізуальний медіатекст: специфіка, структура, властивості. Культура і Сучасність : [альманах]. 2012. № 1. С. 145–149.
4. Tomaszewicz T. 2006 Przekład audiowizualny. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
5. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства. Київ: Академія, 2005. 368 с.
6. Карпенко Ю. О. Літературна ономастика: збірник статей. Одеса: Астропринт, 2008. 328 с.

Yeshchenko I., Yeshchenko K. Ways of translating lexical units in the context of youth series

Summary. Film translation plays an important role in bridging language and cultural gaps between different audiences. This study analyzes the ways in which lexical items are translated in youth series, focusing on the specific linguistic choices made by translators to satisfy the target audience. By examining the lexical elements used in the translation

process, this study sheds light on the strategies employed to preserve the meaning, tone and cultural context of the original. The analysis covers a number of youth series selected for their popularity and relevance among the target audience. Through comparative analysis, various lexical features used in the translation process were identified and classified. These features include idiomatic expressions, cultural references and wordplay, polysemy, among others. In addition, the study outlined the factors that need to be observed in order to achieve a decent and correct film translation. The analysis of the translation of lexical units provides valuable information about the role of the translator in adapting the original content while preserving humor, irony and cultural nuances. The study also emphasizes the importance of taking into account the language preferences and cultural background of the target audience when translating content aimed at young people. Youth series are a popular genre that attracts a large audience and has its own unique features in the use of lexical items. The translation of lexical items in film translation allows us to identify and analyze the specificity of the use of words and expressions that can be important for understanding the context and conveying ideas, mood and emotions of the characters. In addition, the study of linguistic features of film translation can help to identify problems and difficulties faced by translators when choosing equivalent words and expressions, as well as to find new approaches to their translation. The results of our analysis are intended to fill the gap in knowledge about the translation of lexical units in the context of youth series, which will ultimately improve the quality and impact of translated content on young audiences.

Key words: film translation, irony, polysemy, youth series, phraseological units, proper names, translation methods.